

Sygn. akt I UK 336/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)
SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)
SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania T. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 kwietnia 2015 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27
marca 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z dnia 21 maja 2013 r. oddalił odwołanie T. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 września 2012 r., odmawiającej ubezpieczonemu prawa do

emerytury, ponieważ nie wykazał on 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony T. S., urodzony 22 stycznia 1950 r., w okresie od 1 lutego 1977 r. do 30 czerwca 1986 r. zatrudniony był w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Z. jako piekarz – brygadzysta. Początkowo przez tydzień lub dwa wykonywał pracę pomocnika piekarza w ramach przyuczenia do zawodu, zajmując się przyklejaniem nalepek na chleb, ważeniem i smarowaniem pieczywa, czyszczeniem blach do pieczenia. Uchwałą Państwowej Komisji Egzaminacyjnej z dnia 19 lutego 1976 r. ubezpieczony uzyskał tytuł mistrza piekarza i powierzone zostały mu obowiązki brygadzysty. Wykonywana przez ubezpieczonego praca nie różniła się od pracy piekarza, bowiem dodatkowo odpowiadał on za brygadę, zdawał raporty dotyczące zużytej mąki i ilości wypieczonego chleba. W piekarni znajdował się jeden piec trzykomorowy, w którym było wypiekane pieczywo, praca odbywała się w systemie trzymianowym. Ubezpieczony wykonywał wszystkie czynności związane z procesem produkcji pieczywa polegające na wyrabianiu ciasta, kręceniu i ważeniu bochenków chleba, wkładaniu i wysadzaniu ich z pieca, a także zajmował się szlakowaniem i wywożeniem popiołu z pieca. Sąd Okręgowy mając na uwadze powyższe ustalenia uznał, że w okresie zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” ubezpieczony nie wykonywał pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy wypieku pieczywa zgodnie wykazem A, dział X, poz. 11 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), w tym na stanowiskach pracy wymienionych w wykazie A, dział X, poz. 11, pkt 1-10 załącznika Nr 1 do Uchwały Nr 64/83 z dnia 25 lipca 1983 r. Zarządu Głównego Centralnego Związku Spółdzielni Rolniczych. Sąd Okręgowy podniósł, że ubezpieczony wywodził prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), a ustalone zostało, że jego staż pracy w szczególnych warunkach był niższy niż 15 lat, bowiem wykonywana przez ubezpieczonego praca

nie nosiła cech stałości bezpośrednio przy wypieku pieczywa (na stanowisku piekarza), a dotyczyła także prac przygotowawczych.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 marca 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonego T. S.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji prawidłowo zostało ustalone na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, że ubezpieczony w latach 1977 – 1986 pracował jako piekarz, ale nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac przy wypieku pieczywa. Sąd Apelacyjny wskazał, że ubezpieczony posiada świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione przez likwidatora, z którego wynika, że pracował w szczególnych warunkach od 1 lutego 1977 r. do 30 czerwca 1986 r., wykonując pracę przy produkcji pieczywa-wypieku. Prace piekarza wymienione są w wykazie A, dział X, poz. 11 załącznika do rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) jako „prace przy wypieku pieczywa” oraz w załączniku A do Uchwały Nr 64/83 z dnia 25 lipca 1983 r. Zarządu Głównego Centralnego Związku Spółdzielni Rolniczych w dziale X, poz. 11, gdzie w punkcie 4 widnieje stanowisko „piekarz”. Analiza treści, zarówno cytowanego powyżej rozporządzenia, jak i uchwały, nie nasuwa żadnych wątpliwości interpretacyjnych, a mianowicie, że za prace wykonywane w szczególnych warunkach mogą być uznane wyłącznie prace wykonywane przy wypieku pieczywa. Tymczasem z zeznań ubezpieczonego, jak i świadka K. K. wynika, że ubezpieczony nie pracował jako piekarz stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy wypieku pieczywa, gdyż w trakcie „dniówki” wykonywał jeszcze wiele innych prac niezwiązanych z wypiekiem pieczywa, które wypełniały mu większość dnia pracy. Ubezpieczony zeznał bowiem, że „robił ciasto na chleb, skręcał bochenki, ważył je, układał koszyczki, wkładał przygotowane surowe ciasto do koszyczków, posypywał bochenki, a na zakończenie wkładał bochenki do pieca i wyjmował je po upieczeniu z pieca”. Nie twierdził, że wykonywał prace wyłącznie przy wypieku pieczywa polegające na „wkładaniu i wyciąganiu chleba z pieca”, mimo że praca ubezpieczonego na stanowisku brygadzysty nie różniła się niczym od pracy piekarza. Niemniej jednak, w ocenie Sądu Apelacyjnego, samo ustalenie,

że ubezpieczony w spornym okresie pracował jako piekarz nie daje podstaw do przyznania mu emerytury w obniżonym wieku, skoro nie pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy wypieku pieczywa. Ustawodawca zastrzegł, że pracami w szczególnych warunkach są tylko prace przy wypieku pieczywa. Powyższa konstatacja pozwala zatem przyjąć, że wyłącznie piekarz, który pracuje przy wypieku pieczywa, tzw. „piekarz piecowy”, wykonuje prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, dział X, poz. 11 załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, gdyby intencją ustawodawcy było zaliczenie każdej pracy piekarzy jako pracy w szczególnych warunkach, to inna byłaby treść załącznika A do tego rozporządzenia. Takie samo stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lipca 2011 r., II UK 2/11 (LEX nr 989128), uznając, że wykonywanie przez ciastkarza prac polegających na przygotowywaniu ciasta (rozczyn) wyrabianiu, porcjowaniu i formowaniu ciasta oraz dekorowaniu pieczywa nie pozwala na przyjęcie, że stale i w pełnym wymiarze (8 godzin dziennie) pracował on przy wypieku pieczywa. Innymi słowy, powyższe prace przygotowawcze zostały uznane przez Sąd Najwyższy jako prace, które nie są pracami przy wypieku pieczywa. Sąd Apelacyjny uwypuklił, że w orzecznictwie sądów powszechnych wyrażany jest pogląd, że tylko prace przy wypieku pieczywa są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach i nie jest taką pracą formowanie ciasta, co wynika między innymi z wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 października 2012 r., III AUa 783/12 (LEX nr 1237004). Sumując powyższe, Sąd Apelacyjny podniósł, że skoro ubezpieczony nie pracował w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy wypieku pieczywa, to okres ten nie może być mu zaliczony do stażu pracy w szczególnych warunkach. To z kolei powoduje, że nie udowodnił on co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach i tym samym nie spełnił wszystkich przesłanek do nabycia emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny wskazał, że po doliczeniu okresów zasiłków chorobowych przypadających po dniu 14 listopada 1991 r. ubezpieczony udowodnił jedynie 11 lat 9 miesięcy i 16 dni pracy w szczególnych warunkach.

Skarga kasacyjna ubezpieczonego została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to błędnej wykładni art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 tej ustawy, a także § 2 i 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i załącznika do tego rozporządzenia polegającej na uznaniu, że ubezpieczony pracując w okresie od 1 lutego 1977 r. do 30 czerwca 1986 r. w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku piekarza, nie wykonywał prac w szczególnych warunkach, a to pracy wymienionej w dziale X, poz. 11 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., z uwagi na to, iż poza wkładaniem i wyjmowaniem pieczywa z pieca wykonywał także inne czynności konieczne podczas procesu wypieku pieczywa.

Wobec zaprezentowanych twierdzeń faktycznych ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie przy dokonywaniu oceny zgromadzonego materiału dowodowego wystawionego przez pracodawcę świadectwa pracy w szczególnych warunkach, z którego jednoznacznie wynikało, że wykonywana przez niego praca na stanowisku piekarza - brygadzisty była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach oraz pominięcie opisów zawodu i obowiązków zawodowych piekarza zawartych w Międzynarodowej Karcie Charakterystyki Zagrożeń Zawodowych i w Załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2012 r., poz. 184) a także art. 232 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c. poprzez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego do spraw bhp, w sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji powziął wątpliwości co do zakresu czynności, które są immanentnie związane z pracami przy wypieku pieczywa (wymienionymi w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. dział X, poz. 11) i należą do zakresu obowiązków piekarza pracującego przy wypieku pieczywa.

Wskazując na powyższe ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach procesu, ewentualnie o uchylenie wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury od dnia 25 sierpnia 2012 r.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że Sąd drugiej instancji dokonał błędnej kwalifikacji wykonywanej przez niego pracy piekarza, nie uznając jej za pracę w szczególnych warunkach, mimo iż wszystkie wykonywane przez niego czynności w ramach powierzonych obowiązków pracowniczych stanowiły integralną część większej całości dającej się zakwalifikować do pracy wymienionej w dziale X, poz. 11 wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Skarżący na rzecz poprawności wywodów zawartych w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej powołał się na orzeczenia sądów powszechnych, w których sądy uznawały, że wszystkie prace polegające na przygotowaniu ciasta, wyrobieniu chleba i jego upieczeniu są pracami „przy wypieku pieczywa” zaliczanymi do prac w szczególnych warunkach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona. W ocenie zarzutów punktem wyjścia jest prawo materialne, bowiem ustalenie prawa do emerytury przed ukończeniem wieku 65 lat przez mężczyznę urodzonego po dniu 31 grudnia 1948 r. wymaga stosownie do art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) osiągnięcia przez niego w dniu 1 stycznia 1999 r. okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat.

Przepisy dotychczasowe, do których nawiązuje art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w

szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.) wydane na podstawie art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01 (OSNP 2002 nr 10, poz. 243) wskazał, że zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy odesłanie do przepisów dotychczasowych, sankcjonujących obowiązywanie rozporządzenia, można odnosić tylko do tych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., które regulują materię określoną w przepisie ustawy, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury. W związku z tym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy pracy, na których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy w warunkach wyszczególnionych w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia. Nie należą natomiast do „tych przepisów dotychczasowych” przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zobowiązujące ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazów stanowisk pracy w podległych im zakładach. Nie określają one bowiem ani wieku emerytalnego, ani rodzajów i stanowisk pracy, ani warunków przechodzenia na emeryturę. Przepisy te nie wkraczają w sferę praw podmiotowych pracownika, lecz stanowią dyrektywę dla organów zwierzchnich lub nadzorujących zakłady pracy do prowadzenia wykazów stanowisk pracy wymienionych w załączniku do rozporządzenia. Sąd Najwyższy konsekwentnie przyjmuje, że upadek kompetencji do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska, na których świadczona jest praca w szczególnych warunkach, pozbawił mocy akty niższego rzędu, wydane na poziomie resortowym, zawierające wykazy prac w szczególnych warunkach wykonywanych w poszczególnych zakładach. Wykazy resortowe mają zatem charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający, ponieważ ułatwiają identyfikację określonego stanowiska pracy, jako

stanowiska pracy w szczególnych warunkach - w szczególności, jeśli w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie wymienia się konkretnych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 grudnia 2014 r., I UK 125/14, LEX nr 1628907; z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 86; z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 124/10, LEX nr 707404; z dnia 26 maja 2011 r., II UK 356/10, LEX nr 901608; z dnia 22 kwietnia 2011 r., I UK 351/10, LEX nr 863944; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że kluczową kwestię stanowi wykładnia art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., w tym przede wszystkim zapisu zawartego w dziale X, poz. 11 wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia, zgodnie z którym za prace w szczególnych warunkach w rolnictwie i przemyśle rolno – spożywczym uznaje się „prace przy wypieku pieczywa”. Sądy obu instancji dokonując wykładni powyższych przepisów uznały, że do okresu pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe zaliczenie ubezpieczonemu okresu pracy w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” na stanowisku piekarza – brygadzisty, ponieważ za prace w szczególnych warunkach w rolnictwie i przemyśle rolno – spożywczym uznaje się „prace przy wypieku pieczywa”, które polegają wyłącznie na „wkładaniu i wyciąganiu chleba z pieca”. Sąd drugiej instancji wskazał, że z ustaleń faktycznych wynika, że ubezpieczony wykonując pracę piekarza – brygadzisty wykonywał wszystkie prace konieczne w procesie wypieku pieczywa związane z przygotowaniem ciasta, jego wyrobieniem, upieczeniem chleba i przygotowaniem pieca do kolejnych wypieków, które nie są pracami przy wypieku pieczywa. Należy w tym miejscu zauważyć, że w Uchwale Nr 64/83 z dnia 25 lipca 1983 r. Zarządu Głównego Centralnego Związku Spółdzielni Rolniczych, która może mieć pomocnicze znaczenie przy dokonywaniu wykładni oraz kwalifikacji stanowisk pracy określonych w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., jako prace wykonywane w szczególnych warunkach - „wypieku pieczywa” wymienione są następujące prace: ręczny odbiór pieczywa na

blachach z pieca (1), ręczny odbiór listka waflowego z pieca (2), piekarz (3), ciastkarz (4), operator linii produkcyjnych nakładających kęsy ciasta do pieca i odbierający pieczywo z pieca (5), ekspedytor wyrobów gotowych (6), przesiewacz mąki (7), trzepacz worków (8), operator linii przy produkcji koncentratów ciast (9), obsługujący agregat caramil cream (10).

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie prezentował pogląd, że dokonując oceny warunku stałej pracy na stanowisku wymienionym w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., należy mieć na uwadze również czynności przygotowawcze, które wiążą się z wykonaniem danej pracy (procesem technologicznym). W wyroku z dnia 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11 (LEX nr 1130388) Sąd Najwyższy stwierdził, że „z załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A dział XIV poz. 12, wynika, że nie chodzi tylko o samo spawanie jako czynność, lecz o prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowowodorowym, co niewątpliwie może dotyczyć też innych czynności, jednak tylko tych, które funkcjonalnie (przedmiotowo) łączą się z pracą przy spawaniu”. Podobny pogląd wyrażony został w wyrokach: z dnia 10 lutego 2012 r., II UK 125/11 (OSNP 2013 nr 1-2, poz. 18), z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 9/13 (LEX nr 1388598) oraz z dnia 25 marca 2014 r., I UK 335/13 (LEX nr 1477425), w których Sąd Najwyższy przyjął, że „praca bezpośrednio przy uboju zwierząt wymieniona w dziale X pkt 8 załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze obejmuje również czynności przygotowawcze i późniejsze związane z rozbiorem mięsa”.

Wymienione wyżej okoliczności wskazują, że Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni zapisu zawartego w dziale X, poz. 11 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., przyjmując, że do okresu pracy w szczególnych warunkach zalicza się wyłącznie prace polegające na „wkładaniu i wyciąganiu chleba z pieca”. Przeczą temu metody wykładni funkcjonalnej i gramatycznej, bowiem odwołując się do opisu obowiązków zawodowych piekarza zawartych w Międzynarodowej Karcie Charakterystyki Zagrożeń Zawodowych, na

które powoływał się ubezpieczony już w apelacji, praca piekarza w procesie technologicznym wypieku pieczywa nie ogranicza się tylko do wykonywania czynności polegających na umieszczeniu przygotowanego ciasta w piecu i wyłożeniu upieczonego produktu z pieca (chleba). Uwzględniając czas niezbędny na wypiek, czynności zaakceptowane przez Sąd drugiej instancji jako prace w szczególnych warunkach w ciągu dniówki roboczej nie mogłyby w zasadzie obejmować pełni czasu pracy na tym stanowisku pracy (piekarza).

Jak wynika z ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji i przyjętych za własne przez Sąd Apelacyjny, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) ubezpieczony w okresie zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” od 1 lutego 1977 r. do 30 czerwca 1986 r., jako wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace polegające na przygotowaniu ciasta, kręceniu i ważeniu bochenków chleba, wkładaniu i wyjmowaniu ich z pieca, a także zajmował się szlakowaniem i wywożeniem popiołu z pieca, które nierozłącznie związane z procesem technologicznym „przy wypieku pieczywa”. Ubezpieczony w trakcie dnia pracy nie wykonywał stale tylko jednej czynności związanej z procesem wypieku pieczywa, ale wszystkie czynności składające się na proces technologiczny wypieku. To, że Sądy orzekające w toku instancji, zajęły odmienne stanowisko w kwestii interpretacji zapisu zawartego w dziale X, poz. 11 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., nie uzasadnia odwołanie się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2011 r., II UK 2/11 (LEX nr 989128), w którym odmówiono prawa do emerytury osobie zatrudnionej na stanowisku ciastkarza. Podkreślenia wymaga, że w uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że mógł rozpoznawać sprawę w granicach skargi kasacyjnej, będąc związany ustaleniami faktycznymi zaskarżonego orzeczenia i już z tego względu zaprezentowanego w nim poglądu nie można bezpośrednio przenieść na grunt rozpoznawanej sprawy. Ponadto w późniejszym orzecznictwie, które zostało przedstawione w rozważaniach dokonanych powyżej, Sąd Najwyższy stwierdził, że należy brać pod uwagę także inne czynności, które funkcjonalnie łączą się z pracą wymienioną w wykazach A i B załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Gdyby prawodawca

zamierzał do okresów pracy w szczególnych warunkach zaliczyć tylko ostatnie czynności w procesie produkcji pieczywa, to posłużyłby się określeniem „wypiek pieczywa”, lub „prace polegające na wypieku pieczywa” a nie „prace przy wypieku pieczywa” (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 9/13, LEX nr 1388598). Taką wykładnię art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., co podnosi ubezpieczony w skardze kasacyjnej, przyjęły również w orzecznictwie sądy powszechne (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 lutego 2013 r., III AUa 785/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 września 2012 r., III AUa 452/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 lipca 2014 r., III AUa 1167/13, www.portal.orzeczeń.pl).

Odnosząc się do zarzutów sformułowanych w ramach drugiej podstawy skargi kasacyjnej stwierdzić należy, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że art. 227 k.p.c. określa jedynie, jakie fakty są przedmiotem dowodu (istotne) i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów w wyniku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. W rezultacie twierdzenie, że art. 227 k.p.c. został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę jest uzasadnione tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, bądź gdy sąd odmówił przeprowadzenia dowodu na fakty mające istotne znaczenie w sprawie, wadliwie oceniając, iż nie mają one takiego charakteru (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., II UK 306/10, LEX nr 885008 oraz postanowienie z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258). Wbrew odmiennemu stanowisku ubezpieczonego Sąd drugiej instancji uwzględnił, że posiadał on świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawione przez likwidatora, w którym wskazano, że pracował w szczególnych warunkach od 1 lutego 1977 r. do 30 czerwca 1986 r. wykonując prace przy produkcji pieczywa – wypieku. Dokonując oceny tego świadectwa Sąd drugiej instancji uwypuklił, że zostało ono prawidłowo zakwestionowane przez organ rentowy, ponieważ ubezpieczony „oprócz prac

związanych z wypiekiem pieczywa, wykonywał także prace przygotowawcze, które nie są pracami przy wypieku pieczywa”.

Dotychczasowa linia judykatury nie nasuwa też żadnych wątpliwości, że Sąd drugiej instancji nie naruszył art. 232 k.p.c., z którego wynika obowiązek stron wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Co prawda uzasadnienie tego zarzutu sprowadza się do zdania drugiego art. 232 k.p.c., zgodnie z którym sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę, niemniej jednak w świetle art. 232 k.p.c. obowiązek wskazania dowodów obciąża przede wszystkim strony, a sąd ma co do zasady prawo a nie obowiązek działania z urzędu. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 2014 r., I UK 172/14 (LEX nr 1621324) uznał, że to w gestii stron postępowania spoczywa inicjatywa dowodowa (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 czerwca 2008 r., I UK 373/07, LEX nr 496398, z dnia 5 sierpnia 2008 r., I UK 20/08, LEX nr 500231, z dnia 5 maja 2009 r., I UK 1/09, LEX nr 515412, z dnia 1 września 2009 r., I PK 83/09, LEX nr 550988, czy też z dnia 16 września 2009 r., I UK 102/09, LEX nr 537027). Ponadto skarżący zdaje się nie dostrzegać, że praca w szczególnych warunkach to w istocie określona sytuacja faktyczna, natomiast o kwalifikacji prawnej decyduje sąd, a nie biegły (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2014 r., III UK 196/13, LEX nr 1540140 oraz z dnia 29 czerwca 2011 r., III UK 3/11, LEX nr 966816).

Reasumując powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.